

המכון החינוכי הישראלי ע"ש יאנוש קורצ'אק ז"ר
The Korczak Educational Institute of Israel

דרכו האחרונה של יאנוש קורצ'אק

אהרון צייטלין: 1989, עמ' 63, 65

הוצאת בית לוחמי הגטאות והאגודה ע"ש יאנוש קורצ'אק

ההליכה לאומשלאג-פלאץ, עמ' 63

"...באחד מבוקרי אוגוסט, ניסה קורצ'אק להיאבק עם סטפה ולחטוף מידה כמוסה של ציאנקלי. סטפה היתה חזקה יותר מהדוקטור חולה-הלב. היא ביצעה את שלה. ...אותו רגע נישאה על פני חצר בית-היתומים של קורצ'אק הקריאה: 'ראוס – ראוס!' עלה בוקרו של יום אוגוסט חם ... הילדים השאירו את ספלי הקפה וירדו למטה. קודם לכן ניהל איתם קורצ'אק שיחה ארוכה. הוא פירש את "הדואר" של טאגורי ואמר להם, שהם הנם ונשארים ילדיו ואינם צריכים לירוא, ויהיה מה שיהיה, הוא נשאר איתם. כאשר יתחילו, באחד הימים, לצעוק בחצר: 'ראוס – ראוס' ימהרו לרדת, אך בשלווה. הם יצעדו כמו בשעת הפלגה, בימים של טרום-גטו, חמישה בשורה, וישירו.

- תשירו? הבטיחו לי!

- נשיר, נשיר! – קרא אברשה ואחריו כל הילדים, שהתקבצו לשמוע לשיחתו של הדוקטור. קורצ'אק הוציא את הדגל, התבונן בו, ליטף אותו, מסר אותו לאברשה. הו, הדוקטור יצעד בראש; אברשה – אחריו עם הדגל. אם יקרה דבר מה רע – אין בכך כלום, כל עוד הדוקטור איתם, הם חייבים רק להחזיק זה-בזה, לצעוד, להביט אליו, אל הדגל, ולשיר שירי לכת

- סטפה – אמר, לפני זמן לא רב, כאשר עוד ישנו, נסעה אל המחנה החדש שלהם, כדי להכין את הכל לקראת בואם, ושם תחכה להם. במציאות כבר ביצעה סטפה את שלה: בלעה ציאנקלי. לאן נעלמו הללו שעזרו במטבח, ברחיצה וכדומה? לא ראו אותם.

הילדים צעדו – מחנה מיוחד ומסוגר. גילם היה שונה, אך גם הם, גם אברשה, גם הדוקטור, שרו. כאשר אנשי פלוגות-הסער הצליפו בהם, הבליגו הילדים על כאבם והמשיכו לשיר בקול עוד יותר רם. כל עוד הדוקטור איתם – לא איכפת כלום. שום כוח לא יכול היה לעצור את השירה ולו לרגע. כאשר פון-בלוטנאו התנפל על אברשה, קרע מידיה את הדגל, זרק אותו לאדמה והתחיל לרמסו ברגליו. דמה הדגל למשהו חי, שהוא דורסו עד מוות...

בינתיים הגיעו לאומשלאג-פלאץ. הגיע הקרון לטרבלינקה. מאה ילדים נכנסו לקרון אחד, מאת האחרים – לשני. ברגע האחרון קפץ פון-בלוטנאו אל קורצ'אק.

- מזהיר – צחק – מזהיר. ואתה, כמובן, נשאר איתנו... כפי שנדברנו...

קורצ'אק דחה את ידו וצעק: – אל תיגע בי, כלב נאצי שכמותך – ועד שהלה התאושש מן ההפתעה, קפץ הדוקטור על הקרש המשופע, שעליו היו נכנסים לקרון החתום.

הרכבת זזה."

היקיצה, עמ' 65

"ראשון הקיץ מעבר למה שמכונה חיים, קורצ'אק.

מאתיים הילדים שלו, ביניהם אברשה, ישנו. סטפה כבר הייתה שם מקודם. היא התהלכה כסהרורית מנומנמת, קורצ'אק נגע קלות בכתפה. היא מרעדה. קורצ'אק העיר אותה.

– הנה כולנו כאן – אמר – כולם יקיצו!

היא דיברה כמו לעצמה: אין מוות, אני רואה, אך גם אלוהים איננו.

שניהם העבירו ביקורת בין הילדים הישנים, כמו למטה, על פני האדמה...

ממולם הופיעו דמויות נאצלות, הן התיישבו סביב משהו אוורירי שדמה לשולחן. פניהן זהרו, אך הזוהר היה נראה כמסיכה, שכיסתה על פניהן האמיתיות. הן לבשו דמויות אדם, אף כי היו על-אנושיים ואולי גם על-מלאכים.

– מי אתם? – שאל קורצ'אק, כלומר הירש בן יוסף גולדשמיד, בלשון, שלא ידע מנין באה אליו.

באותה לשון ענה בניחותא הראש לכולם, כי הם הינם בית-הדין של מעלה.

...הוא דיבר בשפה, שמילותיה הן הבהקי מחשבות. הבהקים אלה נישאו אל כל אחד, כאדוות גלים עדינה. הכל רטט. "

"...זמן רב ארך עד שממרומי המרומים, נישא קול. הקול השתפל ארוכות כמו ממדרגה למדרגה, עד שהגיע לנקודה שבה לבש מילים מאותה שפה מחרה, שיש בכוחן של נשמות להבינן. בתרגום לשפת אנוש:

– אני מכיר אותך כשם שאני מכיר את כל בריותי. ...יודע אני באיזה עולם מעולמותי נמצא כל אחד מהם; זו, העומדת מאחוריך, זעקת מחשבותיה מגיעה אלי. ...גם היא וגם אתה וגם מאתיים הילדים שאתך, וכל הילדים וכל המבוגרים, שאויבי ואויבי עמי השמידו וישמידו – כל אחד מהם, בסוד גלגולי, יחזור בזמנו, שוב יחיה את חייו ויגשים את ייעודו."

"והקול החל לחזור. הוא עלה מדרגה אחרי מדרגה, מדרגה מעל למדרגה, התרומם וחזר למסתוריו הרחוקים של מעבר לדברים."

בהערות בסוף הספר נכתב:

"מתוך הספרות על קורצ'אק, בחרתי באותם פרטים שהייתי זקוק להם. אין כאן שייכות לשום דקדוק עובדתי.

זו פואימה."

הדרך האחרונה
סיפורו של מיתוס

המכון החינוכי הישראלי ע"ש יאנוש קורצ'אק ז"ר
The Korezack Educational Institute of Israel

אהרון צייטלין: בזמן גירוש קורצ'אק ויתומיו מהגטו, חי אהרון צייטלין בארה"ב, שם עסק בנושאים יהודיים מובהקים, כמו קבלה חסידות ופילוסופיה יהודית. אביו, הסופר וחוקר החסידות, הלל צייטלין, נספה עם תלמידיו בגטו ורשה.

תיאור הדרך האחרונה בספרו חריג וייחודי. בפרק ההמשך הוא מתאר את נשמותיהם של קורצ'אק, סטפה וחניכיהם אשר הגיעו לשמים, ושם הן מקיימות דיון שמימי עם האלוהים.